

Češka, Rakušanka, Evropanka aneb život statečné ženy v soukolí dějin

Prolog

Vedle klíčových postav dějin existují i ty okrajové, na jejichž osudech se často odráží mnohem více dějinných zvrátů. Tuto historickou pravdu lze dokumentovat na příběhu ženy, do jejíhož života významně zasáhly události 20. století. Hrdinka níže popsané životní anabáze se seznámila s jihomoravským Němcem, první dítě zplodila s vojákem německé říše, věk produktivní i seniorský prožívala s rakouským občanem. A přitom to byl stále jeden a týž člověk – milovaný manžel a otec jejich tří dětí.

Budu vám její nevšední příběh vyprávět.

Rodná domovina – těžké zkoušky

Anna Kollnerová se narodila 18. 11. 1918 v Tvořihrázi. Pocházela z 9 dětí, byla druhá nejmladší. Rok jejího narození se stal i rokem vzniku Československa, takže v jejím mládí se otiskly všechny dobré i špatné stránky první republiky. Po absolvování osmileté školní docházky v tvořihrázské škole nastoupila ve 14 letech do služby k sedlákovi. Pracovala ve Vítonicích, nejdříve u Hermannů, později u Wranů (obě rodiny byly smíšené, tzn. česko-německá manželství).

V 16 letech začala chodit s německým občanem Vítonic Gottfriedem Wranou. Byl o tři roky starší, učil se pekařem ve Znojmě, nepocházel z rodiny Wranů, kde sloužila. Rodina jejího milého byla německá po řadu generací. (*Poznámka: ve Vítonicích po staletí sousedil český a německý živel, který se různě přeléval. Z obecních účtů z roku 1851 a 1863 je zřejmé, že většinu obyvatel Vítonic v té době tvořili Češi a vyučovacím jazykem ve škole byla čeština. Dle výsledků sčítání lidí v roce 1930 zde ale z celkového počtu 422 obyvatel bylo Čechů pouze 110, tj. 26 %.*) V září 1938 po vyhlášení mobilizace předválečné armády se Anna Kollnerová vrátila do rodné obce (Vítonice připadly po tzv. mnichovské dohodě německé říši). Do Vítonic opětovně odešla v letech 1939–1940, kde sloužila v německé rodině Ruinerových. Na lásku neměl zamilovaný pár v napjaté a neklidné době věštící válečné vichry moc času. Navíc jej za šest roků chození čekala dvě velká odloučení. Gottfried narukoval v roce 1937 do československé armády. Po Mnichovu 1938 (odtržení československých pohraničních území), kdy muži s domovskou obcí na odtržených územích byli z armády propuštěni, se vrátil domů. Ale jen nakrátko. Už v lednu 1939 musel jako občan německé národnosti narukovat do německého wehrmachtu. Ani válka však nezabránila plodu jejich vzájemného milostného vzplanutí. Dne 16. 10. 1940 měli na úřadě i v kostele v Prosiměřicích svatbu (Gottfried dostal dovolenku, když jako německý voják dobýval Francii). To už však byla tři týdny na světě jejich dcera Anička.

Válečné běsnění – životy i osudy lidí dány všanc

Gottfried Wrana nebyl členem NSDAP (Národně socialistická německá dělnická strana, zločinecká organizace, v čele stál po většinu její existence Adolf Hitler). Byl německým vojákem a jako takový bojoval na západní i východní frontě. Konec války ho zastihl při ústupu před Rudou armádou v Dánsku, kde byl zajat. Tři roky ruského zajetí prožil v lágru 800 km za Moskvou v Uljanovsku (dnes Simbirsk). (*Zajímavost: podobný osud měl i Felix Holzmann, jeden z našich nejslavnějších komiků, legenda televizní zábavy. Sudetský Němec, který za války sloužil v německé armádě u námořního dělostřelectva, asi ve Francii a Dánsku. Byl v zajetí v Sovětském svazu, ze kterého se vrátil v roce 1946.*) Gottfried po propuštění ze

zajetí v roce 1948 odjel vojenským transportem do Německa, kde žil u svých sourozenců, kteří byli mezitím z Československa odsunuti.

Paní Wranová s malou dcerkou se protloukala válečnými lety velmi těžce, jediným pojítkem mezi manžely byly korespondenční listky. Po skončení války nevěděla, zda je naživu, kam se poděl. Až v roce 1948 jí Červený kříž podal zprávu, že byl transportován do Německa. Gottfriedu Wranovi v Německu vydali doklad, do kterého zaznamenali, že je politicky prověřený a že nebyl členem nacistické strany. U státní příslušnosti měl napsán pojem nevyjasněno, souviselo to s nejistou situací jeho ženy a dcery v poválečném Československu. Chtěl se vrátit ke své rodině, ale jeho žádost byla československými orgány zamítnuta. Proto se rozhodl odejít do Rakouska. V roce 1949 přešel v noci načerno státní hranici.

Rakouské bydliště – rodina pospolu

Pan Wrana zakotvil v blízkosti československých hranic v rakouském Unternalbu. Měl plán – získat rakouské občanství a tím si otevřít cestu za milovanou manželkou a dcerou do Československa. Než se stal rakouským občanem (prosinec 1950), dvakrát se na našem území setkal potajmu s rodinou, a to přímo v Tvořihrázi. Umožnil mu to jeden česky mluvící muž, který jej v Rakousku kontaktoval. Tajná policie ho chtěla získat ke spolupráci. Nezdařilo se jí to. Pro Gottfrieda se však definitivně uzavřela cesta k návratu do rodné země. Nevzdal se, požádal československé úřady o povolení vystěhování jeho blízkých do Rakouska. Uvědomoval si, že získáním rakouského státního občanství se stala Rakušankou i jeho žena a dcera a že i komunistické Československo bude muset plnit mezinárodní ujednání. Jeho dedukce byla správná, povolení k vystěhování bylo v květnu 1951 vystaveno.

Wranovi po dlouhých 11 letech od svatby byli opět spolu. Pracovali na statku patřící dominikánům. Gottfried nastoupil v roce 1956 k firmě König v Retzu jako skladník a pracoval zde až do důchodu. Anna zase v Retzu vařila 17 let ve Znojenské pivnici. Po příchodu do Rakouska bydleli krátce na statku, potom deset roků v nájemném bytě, v roce 1961 si koupili vlastní domek. K dceři přibyli ještě dva synové. Všechny tři děti dobře vychovali, stali se z nich slušní a poctiví lidé žijící spořádaným životem.

Poprvé od přestěhování do Rakouska se paní Wranová podívala domů až v roce 1956, kdy jí bylo umožněno navštívit sestru bydlící ve Vítonicích. Tehdy měla možnost poklonit se na hřbitově a uctít památku své matky, neboť když tato v roce 1952 zemřela, Rusové ji na pohřeb nepustili (Rakousko tehdy stále bylo rozděleno na čtyři okupační zóny). Další její cesty do rodné obce na Moravu byly nepravděpodobné, záleželo na politické situaci v Československu. V šedesátých letech mohla jezdit každý rok, v normalizačních sedmdesátých a osmdesátých letech ojedinele a vždy jen na několik dní. Když se blížil pád komunismu, její návštěvy nabraly častější frekvenci. Po pádu železné opony jí původní domov otevřel svou náruč. Ale kde se vlastně její domov nachází? V Československu, kde porodila dceru a žila 33 let, nebo v Rakousku, kde porodila dva syny a žije zde již přes 60 let? Každopádně od roku 2004, kdy ČR vstoupila do EU, jsou oba domovy ve sjednocené Evropě. Pan Wrana se toho nedožil. Zemřel na počátku roku 1994. Stihl však oslavit spolu s manželkou a celou rodinou zlatou svatbu, stačil zažít dobu, kdy se mosty k rakouským sousedům začaly obnovovat.

Epilog

Pohnutá historie Wranova rodu odráží pohnuté dějiny minulého století. Chtě nechtě musela Anna Wranová jít cestou, kterou jí vyšlapaly velké dějiny. I přes strastiplnou životní pouť si uchovala elán, který ji neopouští ani v jejich čtyřiašedesáti letech. Neztrácí zájem o věci kolem sebe, např. s vehemencí sobě vlastní je schopna s vámi diskutovat o nebezpečí

jaderných elektráren. Ale také vás pohostit vlastnoručně udělaným a chuťově vynikajícím ořechovým štrúdllem či na jazyku se rozplývající koblihou.

Rodné kořeny paní Wranové jsou silně zapuštěny na Znojemsku, kmen jejího stromu života stojí v rakouském Unternalbu, koruna jejího plodného, smysluplného žití je rozprostřena ve společném evropském domě. Proto má tři vzkazy. Pro Tvořihrázské a Vítonické: nezapomeňte být pyšní na svou obec v duchu hesla Ať mám něco nebo nic, hlavně že jsem z Tvořihrázovic (Vítonic). Pro Unternalbské: děkuji za poskytnutí druhého domova. Pro občany Evropy: kdo rodinu a hodnoty mravní nectí, ten neobstojí v životě se ctí, naopak do záhuby se řítí, to je dobré na paměti mít.